

آیین نامه شماره ۶۹

شورای عالی بیمه در اجرای بند ۵ ماده ۱۷ و با توجه به مواد ۴۰ و ۵۹ قانون تاسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری و در اجرای ماده ۱۱۴ قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۰-۱۳۹۴)، در جلسه مورخ ۲۶/۱۱/۱۳۹۰ آیین نامه نحوه محاسبه و نظارت بر توانگری مالی مؤسسات بیمه را در ۱۵ ماده و دو تبصره به شرح زیر تصویب نمود:

آیین نامه شماره ۶۹

آیین نامه نحوه محاسبه و نظارت بر توانگری مالی مؤسسات بیمه

فصل اول: تعاریف

ماده ۱: در این آیین نامه، عبارات و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار رفته است:

- ۱- **توانگری مالی:** توانایی مالی موسسه بیمه برای پوشش ریسکهای پذیرفته شده خود است.
- ۲- **ریسک بیمه گری:** ریسکهائی که موسسه بیمه به دلیل صدور بیمه نامه و قبولی اتکائی با آن مواجه است.
- ۳- **ریسک بازار:** ریسکهائی که موسسه بیمه به دلیل نوسان قیمت در بازار با آن مواجه است.
- ۴- **ریسک اعتبار:** ریسکهائی که موسسه بیمه به دلیل احتمال عدم انجام تعهدات مالی توسط طرفهای معامله خود با آن مواجه است.
- ۵- **ریسک نقدینگی:** ریسکهائی که موسسه بیمه به دلیل عدم کفایت داراییهای جاری جهت ایفای تعهداتش با آن مواجه است.
- ۶- **داراییهای قابل قبول:** شامل داراییهای موسسه بیمه بر اساس صورتهای مالی مصوب بجز داراییهای نامشهود آن از قبیل سرقفلی، حق امتیاز، حق اختراع و علامت تجاری است.
- ۷- **داراییهای جاری:** شامل مجموع موجودی نقد، سرمایه گذاریهای کوتاه مدت، مطالبات از بیمه گذاران و نمایندگان، مطالبات از بیمه گران و بیمه گران اتکایی، سایر حسابها و اسناد دریافتنی (اسناد دارای حداکثر ۲ سال سررسید)، سهم بیمه گران اتکایی از ذخایر فنی می باشد. همچنین سپرده بانکی و اوراق مشارکت ذیل سرمایه گذاریهای بلند مدت نیز جزء داراییهای جاری محسوب می شوند.
- ۸- **بدهیهای جاری:** شامل مجموع بدهی به بیمه گذاران و نمایندگان، بدهی به بیمه گران و بیمه گران اتکایی، سایر حسابها و اسناد پرداختنی و همچنین ذخیره خسارت معوق می باشد.
- ۹- **ارزش مطالبات از داخل کشور:** شامل مجموع مطالبات از بیمه گذاران و نمایندگان، مطالبات از بیمه گران و بیمه گران اتکایی، سایر حسابها و اسناد دریافتنی و مطالبات بلند مدت می باشد.

۱۰- سرمایه موجود: شامل داراییهای قابل قبول به اضافه مزاد ارزش روز نسبت به ارزش دفتری داراییها منهای بدهیهای موسسه بیمه است.

۱۱- ریسک نما (**Exposure**): متغیرهای مالی که ریسکهای تعریف شده در بندهای ۲ تا ۵ ماده ۱ این آیین نامه را برای مؤسسه بیمه نمایندگی می کنند.

۱۲- ضریب ریسک (**Risk factor**): نرخ ریسک را در ارتباط با هر یک از ریسک نماها تعیین می کند.

۱۳- سرمایه الزامی: حداقل سرمایه ای که موسسه بیمه باید برای پوشش ریسکهایی که در معرض آن است در اختیار داشته باشد.

۱۴- نسبت توانگری مالی (**Solvency Margin Ratio: SMR**): نسبتی که مقدار توانگری مالی مؤسسه بیمه را اندازه می گیرد و از تقسیم مبلغ سرمایه موجود بر مبلغ سرمایه الزامی بدست می آید.

۱۵- برنامه ترمیم وضعیت مالی: برنامه مالی که موسسه بیمه در صورتیکه نسبت توانگری مالی آن از سطحی که در این آیین نامه مشخص می شود پایین تر بیاید ملزم می شود برای ترمیم وضعیت و ساختار مالی خود تهیه و به بیمه مرکزی ارائه نماید.

۱۶- برنامه افزایش سرمایه: برنامه مالی که موسسه بیمه در صورتی که نسبت توانگری مالی آن از سطحی که در این آیین نامه مشخص می شود پایین تر بیاید ملزم می شود برای افزایش سرمایه خود تهیه و به بیمه مرکزی ارائه دهد.

فصل دوم: نحوه محاسبه سرمایه موجود، سرمایه الزامی و نسبت توانگری مالی

ماده ۲- موسسات بیمه موظفند مبلغ سرمایه موجود خود را از طریق جمع ارزش داراییهای قابل قبول به اضافه مزاد ارزش روز نسبت به ارزش دفتری داراییهای ثابت منهای بدهیهای موسسه بیمه طبق جدول ۱ پیوست ۱ محاسبه کنند.

تبصره - ارزش روز داراییهای ثابت موسسه بیمه باید طبق نظر کارشناس رسمی دادگستری و یا هر روش دیگری که مورد تایید بیمه مرکزی ج.ا. ایران باشد، تعیین و در محاسبات مربوط به مبلغ سرمایه موجود لحاظ گردد.

ماده ۳- موسسات بیمه موظفند مبلغ سرمایه الزامی خود را طبق فرمول زیر و با استفاده از جداول ۲ تا ۵ پیوست ۲ محاسبه کنند:

ماده ۴- نسبت توانگری مالی (**SMR**) طبق فرمول زیر محاسبه می گردد:

ماده ۵- بیمه مرکزی ضرایب ریسک موضوع جداول پیوست ۲ تا ۵ این آیین نامه را هر ۲ سال یکبار اصلاح و ضرایب جدید را به موسسات بیمه ابلاغ می نماید.

ماده ۶- موسسات بیمه موظفند نسبت توانگری مالی خود را بصورت سالانه محاسبه و گزارش تفصیلی محاسبات آنرا پس از حسابرسی صورتهای مالی با تایید در هیات مدیره با امضای مدیر عامل موسسه بیمه به همراه اظهار نظر حسابرس

موسسه حداکثر تا چهار ماه پس از پایان سال مالی به بیمه مرکزی جهت تایید ارسال نمایند. بیمه مرکزی ظرف مدت ۲ ماه مراتب تایید یا عدم تایید خود را به موسسه ذیربط اعلام می نماید.

تبصره - موسسات بیمه موظفند در صورت اعلام بیمه مرکزی نسبت توانگری مالی خود را برای دوره‌های زمانی کمتر از یکسال محاسبه و به بیمه مرکزی ارائه نمایند.

فصل سوم: نظارت بر توانگری مالی موسسات بیمه

ماده ۷- سطوح نظارت بر توانگری مالی موسسات بیمه به شرح ۵ سطح زیر تعیین می شوند:

سطح ۱: مقدار نسبت توانگری مالی موسسه بیمه برابر با ۱۰۰ درصد و بیشتر می‌باشد.

سطح ۲: مقدار نسبت توانگری مالی موسسه بیمه برابر با یا بیش از ۷۰ درصد و کمتر از ۱۰۰ درصد می‌باشد.

سطح ۳: مقدار نسبت توانگری مالی موسسه بیمه برابر با یا بیش از ۵۰ درصد و کمتر از ۷۰ درصد می‌باشد.

سطح ۴: مقدار نسبت توانگری مالی موسسه بیمه برابر با یا بیش از ۱۰ درصد و کمتر از ۵۰ درصد می‌باشد.

سطح ۵: مقدار نسبت توانگری مالی موسسه بیمه کمتر از ۱۰ درصد می‌باشد.

ماده ۸- چنانچه نسبت توانگری مالی موسسه بیمه حسب نظر بیمه مرکزی در سطح ۲ باشد، مؤسسه موظف است برنامه ترمیم وضعیت مالی خود را برای ۳ سال مالی آتی (به تفکیک سالانه) تهیه و جهت رسیدگی به بیمه مرکزی ارائه دهد. در این برنامه موسسه بیمه باید نشان دهد که چگونه نسبت توانگری مالی خود را ظرف ۳ سال حداقل تا سطح ۱ ارتقاء خواهد داد. برنامه ترمیم وضعیت مالی مؤسسه بیمه حداقل شامل مواردی به شرح ذیل خواهد بود:

۱- صورت برآورد تفصیلی درآمدها و هزینه‌ها،

۲- ترازنامه و سود و زیان پیش بینی شده،

۳- نحوه تامین منابع مالی قابل دسترس جهت پرداخت معوقات و بدهیها با اولویت بیمه گزاران،

۴- زمانبندی و اولویت بندی پرداخت معوقات و بدهیها به تفکیک بدهی به بیمه گزاران و سایر بستانکاران با رعایت قوانین و مقررات مربوط،

۵- روش و نحوه محاسبه ذخایر فنی،

۶- سیاستهای کلی موسسه بیمه در مورد بیمه اتکایی،

۷- سیاست پرداخت سود به سهامداران با رعایت قوانین و مقررات مربوط،

۸- نحوه کاهش ریسک (بویژه ریسکهای بیمه گری، اعتبار، نقدینگی و بازار)،

۹- برنامه ها و اقدامات جهت تقویت ساختار مالی و نقدینگی.

ماده ۹- چنانچه نسبت توانگری مالی مؤسسه بیمه حسب نظر بیمه مرکزی در سطح ۳ باشد، مؤسسه موظف است علاوه بر برنامه ترمیم وضعیت مالی، برنامه افزایش سرمایه خود را برای ۲ سال مالی آتی (به تفکیک سالانه) تهیه و جهت رسیدگی به بیمه مرکزی ارائه دهد. در این برنامه‌ها مؤسسه بیمه باید نشان دهد که چگونه نسبت توانگری مالی خود را ظرف ۲ سال حداقل تا سطح ۲ ارتقاء خواهد داد. برنامه افزایش سرمایه مؤسسه بیمه حداقل شامل مواردی به شرح ذیل خواهد بود:

۱- صورت گردش وجوه و صورت حساب جامع سرمایه،

۲- روشها و منابع تامین سرمایه و هزینه و ریسک هر یک،

۳- مبالغ و مدت زمان تامین سرمایه،

۴- نحوه و موارد مصرف سرمایه،

۵- سیاست پرداخت پاداش به هیات مدیره و مدیران.

ماده ۱۰- چنانچه نسبت توانگری مالی مؤسسه بیمه حسب نظر بیمه مرکزی در سطح ۴ باشد، مؤسسه موظف است برنامه ترمیم وضعیت مالی و برنامه افزایش سرمایه خود را برای سال مالی آتی تهیه و جهت رسیدگی به بیمه مرکزی ارائه دهد. در این برنامه‌ها مؤسسه بیمه باید نشان دهد که چگونه نسبت توانگری مالی خود را ظرف ۱ سال حداقل تا سطح ۳ ارتقاء خواهد داد.

ماده ۱۱- بیمه مرکزی پس از دریافت برنامه ترمیم وضعیت مالی و برنامه افزایش سرمایه (موضوع مواد ۸، ۹، و ۱۰ این آیین نامه)، ظرف مدت ۲ ماه آنها را رسیدگی و نتیجه را به موسسات بیمه برای اجرا اعلام می‌نماید. مؤسسه بیمه موظف است گزارش عملکرد برنامه‌های مذکور را هر ۳ ماه یکبار به بیمه مرکزی ارائه نماید.

ماده ۱۲- مؤسسه بیمه‌ای که نسبت توانگری مالی آن طبق اعلام بیمه مرکزی در یکی از سطوح ۳ و ۴ باشد علاوه بر اقدامات مذکور در مواد ۸ تا ۱۱ این آیین نامه بر حسب مورد، موظف است به نحوی که بیمه مرکزی تعیین می‌کند یک یا تعدادی از اقدامات زیر را فوراً به مرحله اجرا درآورد:

۱- از پرداخت پاداش به هیات مدیره و مدیران مؤسسه بیمه خودداری نماید،

۲- از توزیع بیش از ۱۰ درصد سود (سود قابل توزیع به سهامداران) خودداری نماید،

۳- هزینه‌های اداری و عمومی خود را کاهش دهد،

۴- از سرمایه‌گذاری در گزینه‌های معینی خودداری نموده یا بر مقدار آنها محدودیت اعمال نماید،

۵- روش محاسبه نرخ حق بیمه قراردادهای بیمه‌ای که در آینده منعقد می‌شوند را اصلاح نماید،

۶- عملیات صدور بیمه در بخشی از شعب را کاهش دهد،

۷- فعالیتهای برخی از شعب خود را محدود نماید،

۸- عملیات صدور بیمه در شرکتهای تابعه را کاهش دهد،

۹- سهام یا دارایی شرکت‌های تابعه را به فروش برساند،

۱۰- از توسعه فعالیت‌های بیمه‌ای در رشته‌های جدید خودداری نماید،

۱۱- اعضای هیات مدیره و مدیران خود را تغییر دهد.

ماده ۱۳- چنانچه نسبت توانگری مالی موسسه بیمه طبق اعلام بیمه مرکزی در سطح ۵ باشد، بیمه مرکزی مجاز است پروانه فعالیت موسسه بیمه را در یک یا چند رشته بیمه ای تعلیق یا ابطال نماید.

فصل چهارم: ضمانت اجرا

ماده ۱۴- در صورت ارائه ناقص داده‌ها و اطلاعات نسبت توانگری مالی، عدم رعایت مهلت‌های مقرر در این آیین نامه، خودداری از محاسبه و ارسال گزارش تفصیلی نسبت توانگری مالی، انجام محاسبات بر مبنای اطلاعات غیرواقعی و غیرمعتبر و عدم اجرای برنامه‌های ترمیم وضعیت مالی و افزایش سرمایه توسط هر یک از موسسات بیمه، بیمه مرکزی به ترتیب هر یک از اقدامات زیر را انجام می‌دهد:

۱- تذکر به مدیر عامل و یا هیات مدیره موسسه بیمه،

۲- اخطار کتبی به مدیر عامل و یا هیات مدیره موسسه بیمه،

۳- اعلام سلب صلاحیت مدیر عامل و یا هیات مدیره موسسه بیمه،

۴- تعلیق پروانه فعالیت موسسه بیمه در یک یا چند رشته بیمه توسط بیمه مرکزی از سه ماه تا یکسال،

۵- ارائه پیشنهاد لغو پروانه فعالیت موسسه بیمه در یک یا چند رشته بیمه با تایید شورای عالی بیمه و تصویب مجمع عمومی بیمه مرکزی.

ماده ۱۵- بیمه مرکزی موظف است گزارش عملکرد سالانه این آیین نامه توسط هر یک از موسسات بیمه را تهیه و حداکثر تا پایان مهر ماه هر سال به شورای عالی بیمه ارایه نماید

جدول شماره ۱: اقلام و نحوه محاسبه مبلغ سرمایه موجود مؤسسه بیمه

موجودی نقد	الف) داراییها
سرمایه گذاریهایی کوتاه مدت	
مطالبات از بیمه گذاران و نمایندگان	
مطالبات از بیمه گران و بیمه گران اتکالی	
سایر حسابها و اسناد دریافتی	
سهام بیمه گران اتکالی از ذخایر فنی	
مطالبات بلند مدت	
سرمایه گذاریهایی بلند مدت	
داراییهای ثابت مشهود	
سایر داراییها (غیر از ملزومات و داراییهای نامشهود)	
جمع	
بدهی به بیمه گذاران و نمایندگان	ب) بدهیها
بدهی به بیمه گران و بیمه گران اتکالی	
سایر حسابها و اسناد پرداختی	
ذخیره مالیات بر درآمد	
سود سهام	
ذخیره حق بیمه	
ذخیره خسارت معوق	
ذخیره ریسکهای منقضی نشده	
سایر ذخایر فنی	
حق بیمه سالهای آتی	
ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان	
سایر بدهیها	
جمع	
مازاد ارزش روز داراییهای ثابت	ج) مازاد ارزش روز نسبت به ارزش دفتری داراییهای ثابت
سرمایه موجود	د) الف منهای ب به اضافه ج

جدول شماره ۲: نحوه محاسبه کل ریسک بیمه گری (R1)

(۴) مجذور (۳)	(۳) حاصل (۲)*(۱) هر کدام که بزرگتر است	(۲) ضریب ریسک (%)	(۱) ریسک نما	رشته بیمه		نوع ریسک
		۱۷,۲	حق بیمه عاید شده سهام نگهداری	۱- آتش سوزی		بیمه گری (R1)
		۲۴,۵	خسارت واقع شده سهام نگهداری			
		۱۲,۳	حق بیمه عاید شده سهام نگهداری	۲- باربری		
		۱۷,۵	خسارت واقع شده سهام نگهداری			
		۶۷,۸	حق بیمه عاید شده سهام نگهداری	۳- حوادث		
		۹۶,۹	خسارت واقع شده سهام نگهداری			
		۲۵,۰	حق بیمه عاید شده سهام نگهداری	۴- حوادث سرنشین		
		۳۵,۸	خسارت واقع شده سهام نگهداری			
		۳۰,۹	حق بیمه عاید شده سهام نگهداری	۵- بدنه		
		۴۴,۲	خسارت واقع شده سهام نگهداری			
		۱۱۲,۷	حق بیمه عاید شده سهام نگهداری	۶- ثالث		
		۱۶۱,۰	خسارت واقع شده سهام نگهداری			
		۱۱۶,۴	حق بیمه عاید شده سهام نگهداری	۷- زندگی		
		۱۶۶,۳	خسارت واقع شده سهام نگهداری			
		۸۱,۵	حق بیمه عاید شده سهام نگهداری	۸- درمان		
		۱۱۶,۵	خسارت واقع شده سهام نگهداری			

		۲۱۸,۱	حق بیمه عاید شده سهام نگهداری	۹- بدنه کشتی	
		۳۱۱,۶	خسارت واقع شده سهام نگهداری		
		۱۰۱,۷	حق بیمه عاید شده سهام نگهداری	۱۰- هواپیما	
		۱۴۵,۳	خسارت واقع شده سهام نگهداری		
		۱۰۸,۸	حق بیمه عاید شده سهام نگهداری	۱۱- مهندسی	
		۱۵۵,۴	خسارت واقع شده سهام نگهداری		
		۲۹۲,۳	حق بیمه عاید شده سهام نگهداری	۱۲- پول	
		۴۱۷,۶	خسارت واقع شده سهام نگهداری		
		۶۸,۴	حق بیمه عاید شده سهام نگهداری	۱۳- سایر	
		۹۷,۷	خسارت واقع شده سهام نگهداری		
		۵۸,۰	حق بیمه عاید شده سهام نگهداری	۱۴- آتش سوزی	
		۸۴,۱	خسارت واقع شده سهام نگهداری		
		۵,۱	حق بیمه عاید شده سهام نگهداری	۱۵- مهندسی	حوادث طبیعی فاجعه آمیز
		۷,۴	خسارت واقع شده سهام نگهداری		
		۱۶	حق بیمه عاید شده سهام نگهداری	۱۶- ثالث	
		۲۳,۲	خسارت واقع شده سهام نگهداری		
		۱۳	حق بیمه عاید شده سهام نگهداری	۱۷- زندگی	
		۱۸,۸	خسارت واقع شده سهام نگهداری		
Σ				جمع ریسک رشته ها	
				کل ریسک بیمه گری (R1) = جذر جمع ریسک رشته ها	

جدول شماره ۳: نحوه محاسبه کل ریسک بازار (R2)

(۴) مجذور (۳)	(۳) حاصل (۱)*(۲)	(۲) ضریب ریسک (%)	(۱) ریسک‌نما	نوع دارایی	نوع ریسک
		۲۸,۳	ارزش پرتفوی سهام	سهام	ریسک بازار (R2)
		۲,۶	ارزش کل املاک و مستغلات	املاک و مستغلات	
Σ	جمع ریسک انواع دارایی ها				
کل ریسک بازار (R2) = جذر جمع ریسک انواع دارایی					

جدول شماره ۴: نحوه محاسبه کل ریسک اعتبار (R3)

(۴) مجذور (۳)	(۳) حاصل (۱)*(۲)	(۲) ضریب ریسک (%)	(۱) ریسک‌نما	نوع مطالبات	نوع ریسک
		۰,۱	حق بیمه اتکایی اختیاری	مطالبات از خارج کشور	ریسک اعتبار (R3)
		۰,۵	ارزش مطالبات از داخل تا مبلغ ۵۰٪ حق بیمه	مطالبات از داخل کشور	
		۰,۷	ارزش مطالبات از داخل مازاد بر ۵۰٪ تا ۱۰۰٪ مبلغ حق بیمه		
		۰,۹	ارزش مطالبات از داخل بیش از ۱۰۰٪ حق بیمه		
Σ	جمع ریسک انواع اعتبار				
کل ریسک بازار (R3) = جذر جمع ریسک انواع اعتبار					

جدول شماره ۵: نحوه محاسبه کل ریسک نقدینگی (R4)

(۳) حاصل (۱)*(۲)	(۲) ضریب ریسک (%)	(۱) ریسک‌نما	نوع ریسک
	۳۶,۱	داراییهای جاری - بدهیهای جاری (+)	کل ریسک نقدینگی (R4)